

Scenariusz zajęć dotyczących dziejów nazistowskiego obozu dla dzieci

i młodzieży przy ulicy Przemysłowej w Łodzi

„Kiedyś był tu obóz”

Warsztaty odbywają się w miejscu, gdzie podczas II wojny światowej był usytuowany obóz dla dzieci i młodzieży

Cel główny

- Upowszechnianie wiedzy oraz pielęgnowanie pamięci o więźniach hitlerowskiego obozu dla dzieci i młodzieży przy ulicy Przemysłowej w Łodzi.

Cele szczegółowe

- Doskonalenie umiejętności zdobywania i integrowania wiedzy z różnych dziedzin nauki.
- Wzbudzenie refleksji nad wpływem wydarzeń z okresu II wojny światowej na losy nie tylko dorosłych, ale i dzieci.
- Budzenie szacunku dla drugiego człowieka.

Czas trwania zajęć: ok. 180 min.

Kilka wskazówek do realizacji scenariusza

Niniejszy scenariusz ma zainspirować nauczycieli do zaaranżowania takich zajęć, podczas których uczniowie będą samodzielnie zdobywali wiedzę, nie będą zaś z nią zapoznawani. Jak bowiem wynika z badań przeprowadzonych przez autorytety w dziedzinie dydaktyki, ludzie zapamiętują jedynie 20% procent tego, co słyszą, a aż 90% tego, co sami zrobią.

Uczniowie nie lubią wykładów, nie słuchają ich, nie zapamiętują, a często nie rozumieją, dlatego skuteczność tej metody w przekazywaniu wiedzy jest bardzo mała. Chętnie natomiast wykonują zadania, które ich intrygują, ciekawią, nie są odtwórcze i są dla nich wyzwaniem.

Zaproponowane w scenariuszu metody służą upowszechnianiu wiedzy, zainteresowaniu historią zapomnianego, nieznanego nazistowskiego obozu dla dzieci i młodzieży przy ulicy Przemysłowej w Łodzi.

Zadania nie są nudnymi, odtwórczymi podręcznikowymi ćwiczeniami. Zostały tak wymyślane, aby wzbudzać ciekawość, wywoływać emocje, pobudzać kreatywność. Dotyczą kwestii moralnych, zmuszają do refleksji, motywują do aktywnego zdobywania wiedzy, w sposób dla uczniów atrakcyjny i przystępny.

Każde zadanie posiada instrukcję dla ucznia (załączniki oznaczone literą **U**) oraz dla nauczyciela (załączniki oznaczone literą **N**).

Poszczególne zadania wykonane przez uczniów powinny być przez nich zaprezentowane, omówione, ale nie ocenione. Każdy głos, każda praca i zaangażowanie są ważne i mają znaczenie.

Uczniowie powinni dokumentować swoje aktywności podczas rozwiązywania zadań, tworząc zdjęcia, nagrania audio/wideo.

Zajęcia warto poprzedzić wycieczką do Izby Pamięci mieszczącej się w Szkole Podstawowej nr 81 w Łodzi (adres: ul. Emilii Plater 28/32, Łódź; nr tel.: 42 656 19 09; zwiedzanie jest możliwe po wcześniejszym umówieniu terminu).

Literatura

1. Urszula Sochacka, *EEE...tam, takiego obozu nie było. Wspomnienia Genowefy Kowalczyk - byłej więźniarki obozu przy ulicy Przemysłowej w Łodzi*, Kraków 2019.
2. Renata Piątkowska, *Dzieci, których nie ma*, Łódź 2020.
3. Józef Witkowski, *Hitlerowski obóz koncentracyjny dla małych w Łodzi*, PAN 1975.

Polecane filmy:

„Nie wolno się brzydko bawić” - Urszula Sochacka

„Twarz anioła” - Zbigniew Chmielewski

„Bajka o Jasiu i Małgosi” - Daniel Zagórski

Czego będziemy potrzebować:

- kartki A4
- kartony A3
- mazaki
- plan obozu przy ulicy Przemysłowej (załącznik nr 1)
- znicz „zamykany” + zapalniczka
- pocięte paski do wyplatania
- pocięte „igły”/gwoździe, druty.

Wprowadzenie

Od początku „wędrówki” wokół terenu i po terenie obozu zbierajcie patyki lub drobne kamyczki, które posłużą Wam do wykonania jednego z zadań.

Nauczyciel kopiuje plan obozu tyle razy, ilu jest uczestników, gdyż każdy z nich na swoim planie zaznacza miejsca, w których się zatrzymywał podczas wykonywania zadań.

Propozycje zadań

Zadanie 1. Wyznaczenie ram czasowych funkcjonowania obozu.

(załącznik nr 2N + 2U)

Rozwiązując zadania matematyczne, uczniowie poznają ramy czasowe funkcjonowania obozu (termin przybycia pierwszej grupy więźniów do obozu i jego wyzwolenia).

Zadanie 2. PRZEMYSŁOWA 27 - poznanie nazwy obozu i usytuowania bramy głównej.

Poznananie historii obozu uczniowie zaczynają od ul. Przemysłowej 27. Znajdowała się tam BRAMA GŁÓWNA, na której widniał napis.

(załącznik 3N + 3U)

Odsłuchują nagranie i odszyfrowują nazwę obozu, która widniała nad bramą.

Zadanie 3. PRZEMYSŁOWA 29 - zdobycie wiedzy na temat kar wymierzanych dzieciom.

Znajdował się tutaj murowany budynek, w którym mieścił się KARCER.

Aby uczniowie poznali, na czym polegało znęcanie się fizyczne i psychiczne nad dziećmi w obozie, słuchają czytanego przez nauczyciela tekstu pt. „Karczer” pochodzącego z książki Renaty Piątkowskiej pt. „Dzieci, których nie ma”. Po zapoznaniu uczestników z tekstem nauczyciel inicjuje dyskusję na temat wpływu znęcania się psychicznego i fizycznego na psychikę człowieka.

(załącznik nr 4U + 4N)

Zadanie 4. PRZEMYSŁOWA 34 - poznanie procedury przyjmowania do obozu.

Znajdowała się tutaj siedziba zarządu obozu - KOMENDANTURA. Mieściły się tam biura obozu, pokój gościnny, a na poddaszu - magazyny odzieży i obuwia przywiezionego z Majdanka. Budynek ocalał.

(załącznik 5U + 5N)

Zadaniem uczniów jest zaprojektowanie sposobu upamiętnienia tego miejsca.

Zadanie 5. GÓRNICZA 41 - zdobycie wiedzy na temat ciężkiej pracy dzieci w obozie.

WARSZTATY: SZEWSKI I KOSZYKARSKI

Dzieci reperowały tu obuwie, wyplatały kosze na pociski, podkłady pod koła samochodów oraz dział, a także kosze na małe bomby lotnicze. Budynek się nie zachował.

(załącznik 6N + 6U)

Zadaniem uczestników jest prostowanie wygiętych igieł i wyplatanie mat z pociętych pasków - mat, które były podkładami pod koła (imitacja).

Zadanie 6. MOSTOWSKIEGO 20 - uświadomienie uczestnikom stanu emocjonalnego małych więźniów.

IZBA CHORYCH DLA DZIEWCZYNEK I MAŁYCH DZIECI

W znajdującym się tu jednopiętrowym domu zorganizowano tzw. izbę chorych dla dziewczynek i małych dzieci. Na piętrze urządzono izolatkę, z której dzieci najczęściej już nie wychodziły żywe.

(załącznik 7U + 7N)

By poznać dominujące uczucie towarzyszące dzieciom w każdym momencie ich pobytu w obozie, uczestnicy rozwiązują wykreślankę.

Zadanie 7. POMNIK MARTYROLOGII DZIECI W PARKU SZARYCH SZEREGÓW - uświadomienie jak ważny jest sposób, w jaki pielęgnujemy pamięć.

Na dołączonym planie łódzkich Bałut odnajdźcie wspomniany pomnik i udajcie się tam.

(załącznik 8U + 8N)

Przy pomniku uczniowie zapalają znicz, „rozmawiają” z „Chudym”, minutą ciszy upamiętniają cierpienie małych więźniów hitlerowskiego obozu.

Ewaluacja zajęć (po powrocie w szkole/światlice).

Każdy uczeń otrzymuje karteczki w dwóch kolorach, na których zapisuje: „Co mi się podobało? Co zabieram ze sobą?” itp. (zielony) oraz „Czego było za dużo? Co bym zmienił/a? Co mi się nie podobało? (żółty). Wychodząc z zajęć, przykleja je w wyznaczonym przez nauczyciela miejscu.

Załącznik 1

(Źródło - Józef Witkowski, *Hitlerowski obóz koncentracyjny dla małoletnich w Łodzi*, PAN 1975)

Załącznik 2U

Wykonajcie obliczenia matematyczne, aby poznać rok, w którym do obozu przybyła pierwsza grupa więźniów oraz rok jego wyzwolenia.

a) $4[6(25+12) + 8(100:4)] + 254 =$

b) $[(5*60)+89]*5 =$

Załącznik 2N

Wykonajcie obliczenia matematyczne, by poznać rok, w którym do obozu przybyła pierwsza grupa więźniów oraz rok jego wyzwolenia.

ROZWIĄZANIE

a) $4[6(25+12) + 8(100:4)] + 254 = 4 [6*37 + 8*25] + 254 = 4 [222+200] +254 = 4* 422 + 254 =$
1942 ROK W KTÓRYM DO OBOZU PRZYBYŁA PIERWSZA GRUPA
WIĘŹNIÓW

b) $[(5*60)+89]*5 = [300+89]*5 = 389 * 5 =$ **1945 ROK WYZWOLENIA OBOZU**

Załącznik 3U

Posłuchajcie tekstu czytanego przez nauczyciela. Następnie wykonajcie polecenie.

Aby poznać nazwę obozu w języku niemieckim, należy posłużyć się kluczem, by rozwiązać szyfr.

Otrzymałą nazwę, przy pomocy tłumacza internetowego, przetłumaczcie na język polski.

↻	↶	↷	↕	↶	↑↑	↶	↕	↕	↶	↔	↑	↕	↻	↓	↶	↔	↻	↷	↕	↕	↻	

↔	↕	↻	↶	↔	↷	↔	↕	↻	↔	↕	↔	^	↑	↻	↶	↷	↔	↶	↕	↔	↔	↶

↑	↔	^	↶	↷	↶	↶	↶	↑	^	↶	↔	^

KLUCZ DO SZYFRU

a	ą	b	c	ć	d	e	ę	f	g	h	i	J	k	l	L
↶	←	↔	↷	➡	↔	↕	↷	↕	↕	↔	↔	↑↑	↕	↷	↑

m	n	ń	o	s	P	r	S	w	t	u	ü	y	z	v	ż
↷	↶	←	↶	↑	↻	↻	↶	↓	^	↶	↷	↻	↶	↑	.

Ustawcie się w szeregu, odliczcie do 20 po niemiecku; skorzystajcie z tłumacza Google, by poznać liczebniki i poprawnie je wypowiedzieć.

Załącznik 3N

Należy odczytać poniższy tekst:

Napis umocowany był na siatce w ramie zawieszanej na betonowych słupach podtrzymujących bramę. Na drugim końcu drogi znajdowała się jeszcze jedna brama, którą nazwano „trupią”, ponieważ otwierano ją tylko w czasie epidemii duru, aby wywieźć zwłoki zmarłych na tę chorobę dzieci. Od strony ulicy Brackiej droga była brukowana, a dalej, w kierunku do Górniczej, była droga polną. Wysypana była żwirem i żuzłem. Zadanie więźniów polegało na jej walcowaniu. Działo się to po każdym deszczu, kiedy droga była rozmywana. Na tej drodze najczęściej odbywały się apele karne i zbiórki całego obozu.

ROZWIĄZANIE

Polen - Jugendverwahrlager der Sicherheitspolizei in Litzmannstadt

Tłumaczenie

Prewencyjny obóz policji bezpieczeństwa dla młodzieży polskiej w Łodzi

Podpowiedź

By rozwiązać szyfr, należy odszukać dany znaczek w kluczu i wstawić przypisaną do niego literę.

Liczebniki w języku niemieckim:

1 eins - 2 zwei - 3 drei - 4 vier - 5 funf - 6 sechs - 7 sieben - 8 acht - 9 neun - 10 zechn - 11 elf - 12 zwolf - 13 dreizehn - 14 vierzechn - 15 funfzechn - 16 sechzechn - 17 siebzechn - 18 achtzechn - 19 neunzechn - 20 zwanzig

Załącznik 4U

Ułóżcie hasło potępiające znęcanie się fizyczne i psychiczne nad dziećmi.

Załącznik 4N

Aby uczniowie zrozumieli, na czym polegało znęcanie się fizyczne i psychiczne nad dziećmi w obozie, słuchają czytanego przez nauczyciela tekstu pt. „Karczer” pochodzącego z książki Renaty Piątkowskiej pt. „Dzieci, których nie ma”. Po zapoznaniu uczestników z tekstem, nauczyciel inicjuje dyskusję na temat wpływu znęcania się psychicznego i fizycznego na psychikę człowieka.

KARCER

„(...) do takiej ciemnicy zostaje wtrącony dziewięcioletni chłopczyk. Jest mocno pobity i przerażony. Stoi na betonowej podłodze, po kostki w lodowatej wodzie, nic nie widzi. Rusza przed siebie z wyciągniętymi rękoma (...). Chłopiec ma dreszcze i uporczywy kaszel. Przypomina sobie jak więźniowie opowiadali, że w karczerze Niemcy ustawili trumnę z nieboszczykiem. Cofa się, próbuje w ciemności odnaleźć drzwi, choć wie, że są zamknięte na zasuwę od zewnątrz. Mały więzień ma rany na głowie i wybite zęby. Sam już nie wie, czy po twarzy spływa mu krew, czy łzy. Nagle cela wiruje przed oczami, nogi uginają się i głowa z pluskiem uderza w zalaną wodą betonową podłogę. Już nikomu nie powie, za co trafił do karczeru (...). Więźniów zamyka się tam za kradzież chleba, za wyszukiwanie odpadków w śmietniku, za zbyt późne lub niewyraźne pozdrowienie „wychowawcy”, za nieznaną niemieckiego, za rozmowę w języku polskim, za zaśnięcie podczas nocnego dyżuru, za brud, za wszy, za to, że SS-man podejrzewa więźnia o chęć ucieczki (...). Dzieci panicznie boją się karczeru. Niemcy to przerażające miejsce nazywają domkiem zabaw”.

Renata Piątkowska, „Dzieci, których nie ma”, Łódź 2020.

Załącznik 5U

W jaki sposób władze miasta upamiętniły miejsce, w którym znajdowała się komendantura, a jak Wy byście je upamiętnili? Zaprojektujcie lub zapiszcie Wasze pomysły.

Z zebranych patyków/kamyków ułóżcie na ziemi napis: „Dlaczego tu jestem?”.

Załącznik 5N

Na budynku byłej komendantury widnieje tablica wskazująca przeznaczenie budynku w czasie II wojny światowej.

Załącznik 6U

Najgorszą pracą w obozie było prostowanie igieł dziewiarskich. Wymagająca dużej precyzji czynność wykonywana była przez dzieci z użyciem kowadełka i młoteczka.

Otrzymaliście „igły” (zagięte wcześniej gwoździe). Zadanie polega na wyprostowaniu „igieł”.

Otrzymaliście pocięte paski papieru, imitujące wiklinę. Waszym zadaniem jest wypleść maty, które więźniowie obozu wykonywali na potrzeby armii niemieckiej. Maty były podkładem pod koła pojazdów wojskowych, gdy te ugrzęzły w błocie lub śniegu.

Załącznik 6N

Nauczyciel przekazuje uczestnikom „igły” (wygięte wcześniej gwoździe). Uczniowie je prostują. Następnie nauczyciel przekazuje uczestnikom pocięte paski. Zadaniem uczestników jest wypleść maty, które więźniowie obozu wykonywali na potrzeby armii niemieckiej. Maty były podkładem pod koła pojazdów wojskowych, gdy te ugrzęzły w błocie lub śniegu.

Załącznik 7U

Przeskakując co 3 pola, zaczynając od pierwszego „T”, odczytajcie hasło, a dowiedzie się, co każdego dnia czuły dzieci.

T	W	V	Ę	M	K	S	G	R	K	B	P	N
A	Z	I	W	N	Ę	L	Ł	Z	T	E	A	D
R	M	G	S	A	A	B	M	R	Ć	Ą	O	H

Załącznik 7N

Polecenie

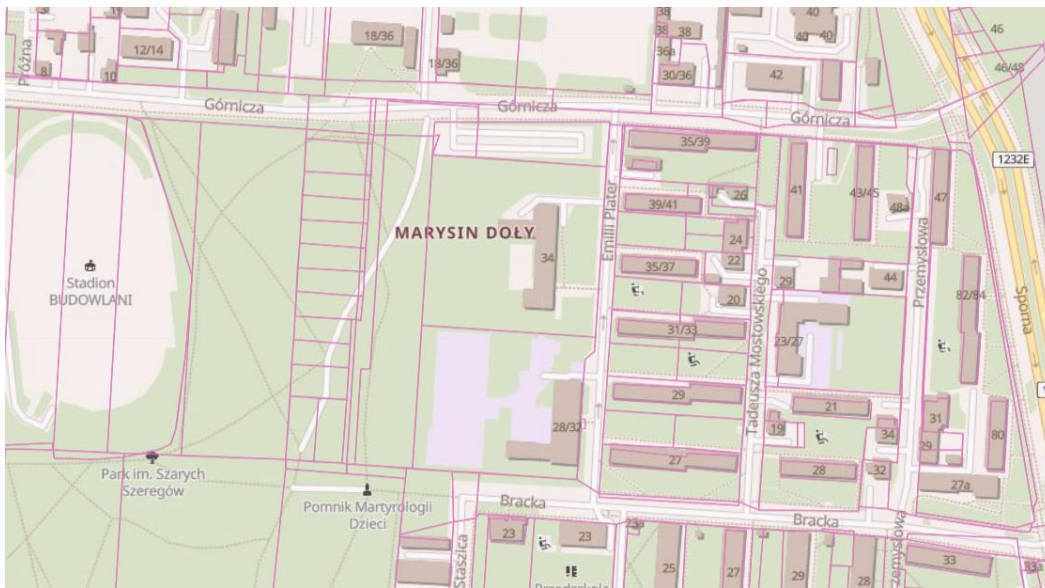
Przeskakując co 3 pola, zaczynając od pierwszego „T”, odczytajcie hasło, a dowiedzie się, co każdego dnia czuły dzieci.

ROZWIĄZANIE

TĘSKNIĘ ZA MAMĄ

T	W	V	Ę	M	K	S	G	R	K	B	P	N
A	Z	I	W	N	Ę	L	Ł	Z	T	E	A	D
R	M	G	S	A	A	B	M	R	Ć	Ą	O	H

Załącznik 8U

Geoportal360.pl

Ustawcie zapalony znicz pod pomnikiem i samodzielnie bądź w parach „porozmawiajcie” z przedstawionym na pomniku „Chudym”. Powiedzcie mu, co czujecie po poznaniu historii dzieci z obozu. Wypowiedzi audio nagrajcie i przekazcie wychowawcy. Nagrania będą stanowiły symboliczne wspomnienie o bohaterskich dzieciach hitlerowskiego obozu w Łodzi przy ulicy Przemysłowej.

Załącznik 8N

Uczestnicy stawiają zapalony znicz pod pomnikiem i samodzielnie bądź w parach rozmawiają z przedstawionym na pomniku „Chudym”. Mówią mu, co czują po poznaniu historii dzieci więzionych w obozie, w odniesieniu do tego, co przeżyły.

Wypowiedzi audio nagrywają i przekazują wychowawcy (lub wychowawca je nagrywa). Nagrania będą stanowiły symboliczne wspomnienie o bohaterskich dzieciach hitlerowskiego obozu przy ulicy Przemysłowej w Łodzi.

Po wykonaniu wszystkich zadań uczestnicy upamiętnią dziecięcych bohaterów minutą ciszy.

Autorka scenariusza - Aleksandra Filipowicz - nauczycielka historii, etyki, doradztwa zawodowego, tutor. Współautorka programu edukacji regionalnej „Bliżej Łodzi - poznajemy naszą małą ojczyznę” w Szkole Podstawowej nr 81 im. Bohaterskich Dzieci Łodzi w Łodzi, gdzie też jako historyk przez lata upowszechniała wiedzę dotyczącą nazistowskiego obozu dla dzieci i młodzieży polskiej przy ul. Przemysłowej w Łodzi, pracując z uczniami nad współczesnymi formami upamiętniania, z udziałem i dla dzieci np. ze szkoły podstawowej. Autorka scenariusza gry edukacyjnej po terenie dawnego obozu. Obecnie nauczycielka historii w XX Liceum Ogólnokształcącym im. Juliusza Słowackiego w Łodzi.